

Силабус курсу:

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

ТЕХНОЛОГІЯ ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ

Ступінь вищої освіти:	бакалавр
Спеціальність:	052 «Політологія»
Рік підготовки:	третій
Семестр викладання:	осінній, весінній
Кількість кредитів ЄКТС:	12
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	іспит

Автор курсу та лектор:

к.політ.н., доц. Агафонова Ганна Сергіївна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри політологічних та культурологічних студій

посада

agafonova@snu.edu.ua

електронна адреса

+380502182630

телефон

-

месенджер

за розкладом

консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

розгляд політичних процесів, способів діяльності, особливого технологічного рівня аналізу політики, в центрі дослідження якого знаходяться способи, техніка, процедури, методи діяльності політичних суб'єктів, за допомогою яких здійснюється державне керівництво, приймаються політичні рішення узгоджуються інтереси і врегульовуються конфлікти, встановлюються комунікації і здійснюються інші політичні процеси.

Результати навчання:

знання про політичні технології та їх типи, технології контролю та управління політичними конфліктами, про ситуації для прийняття політичних рішень та технології політичних рішень; суб'єктивні та аналітичні способи формування політичних технологій, теорії прийняття політичних рішень та їх сучасний стан; основні рівні процесу політичних рішень, залежність прийняття рішень від вчасної інформації, її достовірності та оптимальну кількість, оптимальні політичні рішення та їх критерії: аксіологічний, праксеологічний та суспільний; розуміти роль управлінської еліти в процесах імплементації, типи політичних рішень:

оптимальні та стратегічні рішення та їх реалізація; розуміння ролі інформаційних технологій у прийнятті рішень та технологій вироблення і ухвалення рішень, інформаційних технологій агітаційно-пропагандистського типу та їх спрямованість на контроль за свідомістю і поведінкою людей; маніпулювання як тип прихованого, неясного інформування і програмування намірів реципієнтів.

Передумови до початку вивчення:

необхідні знання, отримані протягом вивчення таких дисциплін: «Загальна теорія політики», «Основи галузевих знань», «Партологія», «Політична культура».

Мета курсу (набуті компетентності)

В наслідок вивчення даного навчального курсу здобувач вищої освіти набуде таких компетентностей:

- усвідомлення знань про сучасні технології, закономірності і тенденції розвитку
- політичних процесів у державних і громадських структурах;
- розуміння політичних технологій, як технологій реалізації публічної політики;
- виокремлювати процедурні і технічні компоненти політичних технологій;
- усвідомлення та здатність до управління політичними конфліктами;
- володіння технікою переговорного процесу;
- використання політичних рішень у владному процесі;
- використання інформаційних технологій у політичних процесах;
- усвідомлення ролі політичного консультування як технологічної ланки і механізму забезпечення політичних процесів;
- вибирати технологічні прийоми під час виборчої кампанії.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Предмет дисципліни «Технологія політичного процесу»	2/0/2	Сутність і структура дисципліни «Технологія політичного процесу». Функції дисципліни в системі політологічних знань. Наукові підходи до вивчення політичного процесу. Літературно-джерельна база дослідження політичного процесу. Концепції Г.Алмонда, Р.Доуза, Д.Істона, Ч.Мерріама. Аналіз політичного процесу в працях А.Дегтярьова, О.Мелешкіної, М.Михальського, Ф.Рудича	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
2.	Сутність та типологія політичних процесів	2/0/2	Загальне поняття політичного процесу, макро- та мікрівиміри його аналізу. Політичний процес як функціонування політичних інститутів, інтегральна активність соціально-політичних акторів. Концептуальні підходи до інтерпретації політичного процесу. Структура та типи політичного процесу. Політичні зміни та	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			розвиток. Режими протікання політичного процесу	
3.	Методологія дослідження політичного процесу	2/0/2	Еволюція методологічних підходів до дослідження політичних явищ. Виникнення та розвиток інституціоналізму. Поняття інституціональної стабільності та розвитку. Внесок Чиказької школи політичних наук у розвиток методології досліджень. Особливості та розвиток біхевіористського методу в політології, сутність та складові принципу верифікації наукових теорій. Формування структурно-функціонального аналізу в працях Т.Парсонса, його предмет та основні методологічні принципи. Теорія структуризації Е.Гідденса, поняття соціально-політичної структури та практики. Системний підхід до вивчення політичних систем. Циклічна модель політичної системи Д.Істона. Виділення основних системних понять та методологічних принципів аналізу	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
4.	Синергетичний підхід до аналізу політичних явищ	2/0/2	Сучасні аспекти дослідження просторово-часової динаміки політичних систем. Формування синергетичного підходу, як міждисциплінарного наукового напрямку, що вивчає універсальні закономірності самоорганізації, притаманні складним системам різної природи. Поняття складних систем та їх основні риси. Структурна самоорганізація політичної системи суспільства. Проблема відкритості політичного життя. Сутність політичного розвитку та його внутрішній механізм. Поняття тезаурусу альтернатив розвитку суспільства, соціального селектора та детектора. Поняття хвилі та циклу суспільно-політичного розвитку. Особливості циклічно-поступового підходу до вивчення політичних процесів	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
5.	Теорія політичного розвитку	2/0/2	Формування класичної теорії політичного розвитку. Лінійно-поступова та циклічна парадигми. Теорія «синдрому розвитку», поняття криз самосвідомості, легітимності, участі, проникнення та розподілу. Сучасні теорії політичного розвитку, проблема його чинників, джерел та рушійних сил	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
6.	Процес політичної модернізації суспільства	2/0/2	Поняття сучасного суспільства, його відмінності від традиційного. Передумови процесів політичної модернізації суспільства. Виникнення та основні етапи розвитку теорії політичної модернізації	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			Чинники формування та основні риси концепції «пост модернізації». Моделі та етапи модернізації них перетворень. Зміст процесу політичної модернізації та її теоретичне моделювання	
7.	Політична демократизація суспільства	2/0/2	Концепції демократії. Основні риси та чинники демократизації суспільства. «Вертикальна демократія» Дж.Сарторі. «Хвилі демократизації» С.Гантінгтона. Взаємозв'язок політичних процесів демократизації та модернізації. Демократична модель політичної модернізації суспільства. Основні етапи демократичного транзиту. Критерії консолідації демократичного режиму. Особливості процесів демократизації в українському суспільстві	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
8.	Функціональна взаємодія держави та громадянського суспільства	2/0/2	Модифікація сутності держави в умовах сучасних демократичних суспільств. Визначення поняття політичної відкритості в працях Ю.Габермаса, формування функціонального взаємопроникнення держави та громадянського суспільства. Передумови демократичної модернізації держави. Формування сучасних теорій державного управління. Інформаційна відкритість держави. Сутність процесів легітимації політичної влади. Криза легітимності та чинники її подолання. Демократичний механізм легітимації державної влади	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
9.	Історичні аспекти дослідження політичних рішень	2/0/2	Питання прийняття політичних рішень, підготовка законів та інших актів. Вагомий внесок у розвиток теорії державного управління Платона, Шан Яна, Аристотеля. Питання раціонального та ефективного прийняття політичних рішень в працях мислителів доби Просвіти (Т.Гоббс, Б.Спіноза, Ж.Ж.Руссо). Дослідження проблем: види державних актів (Гоббс), роль радників при правителях (Гоббс, Макіавеллі), особливості голосування в представницьких органах (Спіноза, Руссо), врахування ресурсів і факторів соціального середовища при прийнятті рішень (Боден). Дж. Сарторі. Теорія ухвалення політичних рішень за демократії. Природа політичних рішень	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
10.	Політичні рішення: сутність та функції	2/0/2	Політичне рішення як свідомий вибір одного з двох можливих варіантів політичних дій, яке воно передуює політичним діям, дає їм той чи інший імпульс. Прийняття політичних рішень як центральний елемент перетворення вимог різних груп в засоби і методи регулювання соціальних відносин.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			Прийняття політичних рішень як технологічне перетворення політичної влади в управління соціальними процесами. Типи політичних рішень: закони і постанови вищих органів влади; рішення місцевих органів влади; рішення, що приймаються безпосередньо громадянами; рішення вищих органів політичних партій і громадських організацій. Функції політичних рішень	
11.	Основні наукові підходи до визначення процесу прийняття політичних рішень	2/0/2	Основні підходи до розуміння процесу прийняття рішень: нормативний та поведінковий. Процес раціонального вибору політичних цілей в складних ситуаціях. Теорія суспільного вибору. Політичні рішення та процеси як результат індивідуальних рішень та виборів, але таких індивідуальних виборів, які пов'язані з сукупними результатами	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
12.	Основні наукові підходи до визначення процесу прийняття політичних рішень	2/0/2	Основні підходи до розуміння процесу прийняття рішень: нормативний та поведінковий. Процес раціонального вибору політичних цілей в складних ситуаціях. Теорія суспільного вибору. Політичні рішення та процеси як результат індивідуальних рішень та виборів, але таких індивідуальних виборів, які пов'язані з сукупними результатами. Біхевіористський підхід, Г.Лассуелл про прийняття політичного рішення як форми поведінки людей, що регулюється такими психологічними механізмами, як стимули та мотиви, установки та реакції	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
13.	Моделі прийняття політичних рішень	2/0/2	Модель раціонального вибору. Базові аксіоми: актори прагнуть максимізувати власні вигоди та мінімізувати витрати; актори мають усвідомлені інтереси та визначені цілі, яких вони прагнуть досягти за допомогою оптимальних засобів; актори мають необхідну для прийняття рішення інформацію про альтернативи та можливі наслідки їх реалізації; актори здійснюють розумний вибір між альтернативами на базі стабільних преференцій та раціональних правил. Модель обмеженої раціональності випускника факультету політичної науки, Нобелівського лауреата Г.Саймона. Когнітивний підхід до прийняття рішень, який міститься у виявленні та структуруванні проблеми, зібранні та обробці інформації, визначенні та обранні шляхів «зняття» проблеми	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
14.	Дж. Сарторі. Теорія ухвалення політичних рішень за демократії	2/0/2	Природа політичних рішень. Індивідуальні рішення, групові рішення, колективні рішення, колективізовані	Участь в обговоренні Тести

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			<p>рішення. Політика як сукупність колективізованих рішень. Риси політичних рішень: суверенні; поширюються на всіх; пов'язані з санкціями. Аксиоми прийняття політичних рішень. Внутрішні ризики та зовнішні витрати.</p> <p>Методи зменшення ризиків. Результати і контекст ухвалення рішень.</p> <p>Інтенсивність уподобань і врядування більшості. Комітети прийняття рішень. Комітетська система – найпоширеніший і найвирішальніший елемент реальної сутності політики. Механізм відкладеної взаємної компенсації</p>	Індивідуальні завдання
15.	Політико-управлінський цикл прийняття рішень	2/0/2	<p>Сутність та структура політико-управлінського циклу прийняття рішень. У.Дженкінс «Політичний аналіз: політична та організаційна перспективи». Б.Хогвуд, Л.Ганн «Політичний аналіз для реального світу».</p> <p>Базова модель політико-управлінського циклу Дж.Андерсона і У.Данна. Основні фази управлінського процесу: побудова політичного порядку денного та виділення пріоритетних проблем; розробка альтернатив рішення; вибір та легітимація рішення; реалізація рішення в політичній практиці; оцінка отриманих результатів</p>	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
16.	Побудова політичного порядку денного	2/0/2	<p>Політичний порядок денний як сукупність актуальних соціальних проблем, що відображає потреби суспільства в цілому чи потреби окремих груп інтересів, на які політики готові та здатні реагувати, приймати рішення та реалізовувати їх на практиці</p> <p>Визнання проблеми. Усвідомлення проблеми. Піраміда суспільних проблем. Проблемна ситуація. Критерії відбору подій для аналізу. Визначення проблеми. Аналіз та усвідомлення проблеми. Цикл «підтримки цікавості до питання» Е.Даунса</p>	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
17.	Державно-політичні рішення	2/0/2	<p>Сутність державно-політичних рішень. Класифікація державно-політичних рішень. Механізм прийняття державно-політичних рішень. Прийняття політичних рішень як центральний елемент перетворення політичних вимог різноманітних груп громадян в прийнятні для всього суспільства засоби та методи регулювання соціальних відносин. Особливості держави як суб'єкту прийняття державно-політичних рішень. Л.Пал про особливості державно-політичних рішень. Масштабність об'єкту впливу; спрямованість на вирішення державних проблем; прийняття певними державними інституціями; забезпечення</p>	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			виконання державними ресурсами; залежність від загальної суспільно-політичної та економічної ситуації в суспільстві. Типи та види, механізм прийняття державно-політичних рішень	
18.	Раціональність вибору альтернатив в процесі політичного рішення	2/0/2	Основні типи раціональності політичного рішення. Технічний. Аргументований вибір на основі порівняння альтернатив-стратегій відповідно до їх здатності запропонувати технічно ефективне вирішення суспільних проблем. Економічний. Аргументований вибір на підставі порівняння альтернатив відповідно до їх здатності запропонувати економічно ефективне вирішення суспільних проблем. Юридичний. Аргументований вибір на підставі порівняння альтернатив відповідно до їхньої правової відповідності встановленим суспільним правилам і нормам. Соціальний. Аргументований вибір на підставі порівняння альтернатив відповідно до їх здатності підтримувати чи поліпшувати соціально вагомі для суспільства інститути. Субстантивний. Аргументований вибір на підставі порівняння альтернатив відповідно до їхніх різноманітних форм раціональності для створення найсприятливішого вибору. Теорії вичерпної та обмеженої раціональності	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
19.	Специфіка прийняття законодавчих та виконавчих рішень	2/0/2	Особливості законодавчих рішень. Політичні рішення в двопалатних парламентах. Механізм прийняття законопроектів в Верховній Раді України. Прийняття політичних рішень в сфері виконавчої влади. Моделі прийняття урядових рішень: централізована, змагальна, конкурентна	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
20.	Прийняття рішень у зовнішній політиці	4/0/4	Специфіка зовнішньополітичних рішень. Основні моделі зовнішньополітичних рішень: модель раціонального вибору; когнітивна модель; модель групового мислення; модель оцінки політики уряду; модель оцінки зовнішньополітичних чинників. Методики розробки зовнішньополітичних рішень. Роль експертно-аналітичних структур (фабрик думок)	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання

Рекомендована література

1. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками : Навч. посіб. [Останкова Л. А., Шевченко Н. Ю.]. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 256 с.
2. Загальна теорія політики: Навчальний посібник. / Герасимчук Т.Ф., Киридон А.М., Троян С.С. — К.: Видавничий дім «Кондор», 2017. — 226 с.
3. Кирилюк Ф. М. Новітня політологія : [навч. посібник] / Ф. М. Кирилюк. — К. : Центр учбової літератури, 2009. — 564 с.

4. Новакова О. В. Політичний процес: сутність, зміст та сучасні тенденції розвитку : [навч. посібник] / Олена Вікторівна Новакова. — Луганськ : «Елтон-2», 2010. — 341 с.
5. Новакова О.В., Пашина Н.П. Політичні процеси та політичні відносини – К.: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2016. - 398 с.
6. Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. 704 с.
7. Політологічний енциклопедичний словник / [за ред. Шемшученка Ю. С.]. — К. : Генеза, 2004. — 736 с.
8. Політологія : [Навчальний посібник] / Щедрова Г. П., Агафонова Г. С., Барановський Ф. В., Карчевська О. В., Мазур О. Г., Михайловська О. Г., Новакова О. В., Пашина Н. П., Пробийголова Н. В. — Луганськ : Вид-во «Ноулідж», 2012. — 372 с.
9. Ярош Б. О. Загальна теорія політики : [Навч. посіб. для студ. спец. «Політологія» вищ. навч. закладів] / Ярош Б. О., Ярош О. Б. — Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2005. — 240 с.

Методичне забезпечення

1. Новакова О. В. Навчально-методичний комплекс дистанційного курсу дисципліни «Технологія політичного процесу». – Сєвєродонецьк : СНУ ім. В. Даля, 2014.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні	20
Тести	25
Індивідуальні завдання	25
Залік	30
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS
90 – 100	A
82-89	B
74-81	C
64-73	D
60-63	E
35-59	FX
0-34	F

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Студент може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. При поданні документу про проходження курсу студенту можуть бути

перезараховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання.

Під час виконання завдань студент має дотримуватись політики академічної доброчесності. Запозичення мають бути оформлені відповідними посиланнями. Списування є забороненим.

Завдання і заняття:

Всі завдання, передбачені програмою курсу мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана.

Поведінка в аудиторії:

На заняття студенти вчасно приходять до аудиторії відповідно до діючого розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки.

Під час занять студенти:

- не вживають їжу та жувальну гумку;
- не залишають аудиторію без дозволу викладача;
- не заважають викладачу проводити заняття.

Під час контролю знань студенти:

- є підготовленими відповідно до вимог даного курсу;
- розраховують тільки на власні знання (не шукають інші джерела інформації або «допомоги» інших осіб);
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги викладачів щодо контролю знань.